

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง สถานะที่ดินของวัดศรีคุณเมือง ที่ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง
อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๑/๐๗๓๗๕ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปลงความได้ว่า ด้วยจังหวัดนครพนมได้รับแจ้งจากราชกรชาวบ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพหนอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ว่าได้มีมติเห็นร่วมกันให้ขึ้นทะเบียนวัดศรีคุณเมืองเป็นวัดร้างตามเอกสารสิทธิที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๔๘๗๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ในเรื่องนี้จังหวัดได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า วัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง) ไม่มีชื่อในทะเบียนวัดร้างของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำเชื่อได้ว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นวัดมาก่อน โดยสมควรที่จะได้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดร้างเพื่อจะได้ดำเนินการขอยกขึ้นเป็นวัดมีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาและเป็นวัดที่ถูกต้องต่อไป ทั้งนี้ ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะสงฆ์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองมาตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัดนครพนม และผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมแล้ว โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเอกสารดังกล่าว สรุปลงความดังนี้

๑. เดิมที่ดินตามโฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๔๘๗๒ ราชกรได้บุกเบิกแล้วยกให้วัดประมาณ ๑๕๐ ปีเศษ ต่อมาวัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง) ได้นำเจ้าพนักงานที่ดินทำการพิสูจน์สอบสวนสิทธิและทำประโยชน์ในที่ดิน และได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) เลขที่ ๕๒๔ ตั้งอยู่บ้านดงมะเอ็ก หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง กิ่งอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เนื้อที่ประมาณ ๔ ไร่ ๒ งาน ๕๖ ตารางวา ตั้งแต่วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๗

๒. โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๔๘๗๒ ตำบลโพหนอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เป็นหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ออกโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้แก่วัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง) หมู่ที่ ๕ บ้านดงมะเอ็ก ตำบลโพหนอง อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๕๖ ตารางวา ออกให้เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๕๒๔) ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดนครพนมดำเนินการแทน ตามคำสั่งที่ ๔๓๙/๒๕๑๗ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๑๗

๓. หนังสือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม ที่ นพ ๐๐๓๐/๕๙๓ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แจ้งว่า ได้ตรวจสอบประวัติวัดแล้ว วัดร้างที่ขอขึ้นทะเบียนวัดร้างนั้นควรจะเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดศรีคุณเมือง หมู่ที่ ๖ แต่ชื่อที่ปรากฏในเอกสารสิทธิที่ดินวัด (โฉนด) นั้นระบุชื่อ “วัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง)” ประกอบกับชุมชนบ้านดงมะเอ็กมีการขยายตัวเป็น ๒ หมู่บ้าน บ้านดงมะเอ็ก หมู่ที่ ๖ มีวัดศรีคุณเมืองเหนือแล้ว จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่บ้านดงมะเอ็ก หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง จะมีวัดศรีคุณเมืองใต้ หรือวัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง) เพื่อประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่อไป

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๑๒๘๑ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๔. จากประวัติวัดศรีคุณเมือง ตั้งอยู่บ้านดงมะเเอก หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม เป็นวัดเก่าแก่ สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๙๗ มีพระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษาตลอดมามิได้ขาด ประชาชนชาวบ้านดงมะเเอกและหมู่บ้านใกล้เคียงได้ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตร อบรมปริยัติธรรม ตลอดมา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ พระคำจันท์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้นเห็นว่า วัดศรีคุณเมืองแห่งนี้ตั้งอยู่ในที่ลุ่มในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังเป็นประจำทุกปี จึงย้ายไปสร้างวัดใหม่ทางทิศเหนือของวัดศรีคุณเมืองห่างออกไปประมาณ ๒ กิโลเมตร ทำให้บริเวณที่ตั้งวัดศรีคุณเมืองเดิมได้ถูกปล่อยให้รกร้างเรื่อยมา

การบูรณะปฏิสังขรณ์วัดศรีคุณเมือง ได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยชุมชนบ้านดงมะเเอกได้ขยายตัวมีประชากรหนาแน่นขึ้น ที่ดินวัดบางส่วนได้ถูกตัดเป็นถนน และมีชาวบ้านได้รื้อถอนแนวเขตของวัดเดิมเนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ดินของวัด ผู้นำชุมชนและชาวบ้านเห็นว่าหากปล่อยทิ้งไว้จะไม่เหลือที่ดินให้วัด จึงได้มีการกำหนดแนวเขตและขอออกเอกสารสิทธิที่ดินวัด (โฉนด) และได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์โดยสร้างเสนาสนะ เช่น ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ ๖ หลัง ศาลาเอนกประสงค์ ห้องน้ำและห้องสุขา ๖ ห้อง ปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษา จำนวน ๔ รูป สามเณร ๕ รูป มีพระยงยุทธ กตปุญโญ เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาส

๕. หนังสือประวัติวัดที่ราชอาณาจักรของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนจังหวัดนครพนม ระบุว่า วัดศรีคุณเมือง ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒ บ้านดงมะเเอก หมู่ที่ ๖ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๕๖ ตารางวา น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๕๒๔ วัดศรีคุณเมืองตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ มีพระครูเขมคุณสุนทรเป็นเจ้าอาวาส รูปที่ ๑ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๑๘ และพระเหล็ง สุวณโณ เป็นเจ้าอาวาส รูปที่ ๒ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าวสรุปได้ว่า วัดศรีคุณเมืองได้มีการย้ายวัดจากหมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ขึ้นไปทางทิศเหนืออีก ๒ กิโลเมตร อยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงศึกษาธิการที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดให้ที่ดินที่เคยตั้งวัดเดิมกลายเป็นวัดร้างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ในกรณีดังกล่าวที่ดินพิพาทเป็นที่ดินวัดร้างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหน้าที่ปกครองดูแลรักษา หรือเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดศรีคุณเมือง (วัดมีพระสงฆ์) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับพระศาสนาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ในอดีตก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ใช้บังคับ การจัดตั้งวัดจะเกิดขึ้นโดยพระมหากษัตริย์ หรือความศรัทธาของประชาชนที่มาร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นเพื่อประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อข้อเท็จจริงจากเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชื่อได้ว่า วัดศรีคุณเมืองซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่บนโฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๔๘๗๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม เป็นวัดเก่าแก่สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๙๗ และสร้างก่อนที่จะมีการตรา

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และมาตรา ๙^๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ผู้ใดจะสร้างวัดขึ้นใหม่ต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะสร้างได้ แต่เมื่อวัดศรีคุณเมืองเป็นวัดที่สร้างขึ้นมาก่อนที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ วัดศรีคุณเมือง จึงมีสถานะเป็นวัดที่ชอบด้วยกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนแต่อย่างใด

ครั้นต่อมา เมื่อข้อเท็จจริงตามหลักฐานประวัติวัดปรากฏว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เจ้าอาวาสวัดศรีคุณเมืองในขณะนั้นได้ละทิ้งวัดเดิมและไปสร้างวัดศรีคุณเมืองใหม่ ที่หมู่ที่ ๖ ตำบลโพหนอง อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ซึ่งห่างจากบริเวณที่ตั้งวัดศรีคุณเมืองเดิมประมาณ ๒ กิโลเมตร แต่เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการของการย้ายวัดตามที่ปรากฏในข้อ ๙^๒ แห่งกฎกระทรวงศึกษาธิการ ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ย่อมทำให้การย้ายวัดศรีคุณเมืองไม่มีผลทางกฎหมาย วัดศรีคุณเมืองเดิม ซึ่งตั้งอยู่บนโฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๔๘๗๒ หมู่ที่ ๕ จึงยังคงมีสถานะเป็นวัดที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ต่อไป ตราบเท่าที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด และเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่า ภายหลังที่มีการย้ายวัดศรีคุณเมืองเดิม ไปสร้างวัดแห่งใหม่และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา อันเป็นการละทิ้งวัดศรีคุณเมืองเดิม หมู่ที่ ๕ และปล่อยร้างเรื่อยมาเป็นเวลานานประมาณเกือบ ๔๒ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๓ - พ.ศ. ๒๕๓๕) โดยไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย และต่อมาได้มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) จนนำไปสู่การออกโฉนดที่ดินให้แก่วัดศรีคุณเมือง (สำนักสงฆ์ร้าง) หมู่ที่ ๕ ดังนั้น จึงทำให้เห็นได้ว่า วัดศรีคุณเมืองเดิม หมู่ที่ ๕ เป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย เป็นเหตุให้ที่ดินตามโฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๔๘๗๒ ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดศรีคุณเมืองเดิม หมู่ที่ ๕ เป็นที่ดินของวัดร้าง โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น ตามมาตรา ๓๒ ทวิ^๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

(นายอัชพร จารุจินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๕๔

บันทึกสำนักงาน(เรื่องเสร็จ)/วัดศรีคุณเมือง/๕๔/๒๖-๑

^๑มาตรา ๙ ผู้ใดจะสร้างวัดขึ้นใหม่ต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะสร้างได้ และพระบรมราชานุญาตนั้น จะพระราชทานดังนี้ คือ

๑. ถ้า

๒. ถ้า

^๒ข้อ ๙ ถ้าคณะกรรมการอำเภอและคณะกรรมการสงฆ์อำเภอพิจารณาเห็นสมควรย้ายวัดใดวัดหนึ่งไปตั้ง ณ ที่อื่น ด้วยเหตุตั้งอยู่ ณ สถานที่อื่นไม่เหมาะสมก็ดี ด้วยเหตุสถานที่ตั้งวัดนั้นเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะอันไม่ควรจะเป็นที่สำนักของพระภิกษุก็ดี ด้วยเหตุมีความจำเป็นต้องใช้สถานที่ตั้งวัดนั้นเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อประโยชน์ในราชการก็ดี หรือด้วยเหตุอื่นใดอันจำเป็นต้องย้ายวัดนั้นก็ดี ให้รายงานเหตุผลและแสดงสถานที่ซึ่งจะย้ายวัดนั้นไปตั้งใหม่พร้อมด้วยแผนที่กับแผนผังการก่อสร้างต่อคณะกรรมการจังหวัดและคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดพิจารณาตามลำดับ เมื่อคณะสงฆ์มนตรือนุมัติและกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศแล้ว จึงให้จัดการย้ายวัดนั้นไปตั้งใหม่ได้

^๓มาตรา ๓๒ ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย

การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง